

Bevarandeplan för Natura 2000-område Hästhagen

SE 0430096

pSCI beslutat av Regeringen 1997-01.

SCI fastställt av EU-kommissionen 2004-12.

Bevarandeplan kungjord av Länsstyrelsen i Skåne län 2005-12-16.

Kommun: Skurup
Läge: 5 km N Skurup
Markägare: Kyrkan
Areal: 45,4 ha

Hästhagen är förutom ett Natura 2000-område också:

- ett område av riksintresse för naturvård M:N87
- ett område av riksintresse för kulturmiljövard M:K152
- ett område i Ängs- och hagmarksinventeringen 1990
- ett område i Nyckelbiotopsinventeringen (SVO)
- ett område i dåvarande Malmöhus läns Naturvårdsprogram 1996
- ett område i kommunens Naturvårdsplan 1994
- ett område i kommunens Översiktsplan 1992
- naturreservat sedan 1985

Vad betyder Natura 2000?

Natura 2000-områdena ska bidra till att skyddsvärda naturtyper och arter får ett långsiktigt bevarande. Att en mark brukas på ett lämpligt sätt är i många fall en förutsättning för att skyddsvärda naturtyper och arter ska kunna bevaras.

Bevarandeplanen ska peka ut naturvärdena för ett område och beskriva vad som krävs för att värdena långsiktigt ska finnas kvar.

Naturtyper och arter enligt Natura 2000

Områdets naturtyper (tabell 1 och bilaga 1) konstaterades vid fältbesök 2002-05-15.

Tabell 1. Hästhagens naturtyper med arealer 2002, Natura 2000-arter. Natura 2000-koder inom parentes

Naturtyp	Areal (ha)
Bokskog av fryletyp (9110)	0,1
Bokskog av örtrik typ (9130)	33,4
Alluviala lövskogar, som tidvis är översvämmade (91E0)*	1,0
Totala arealen naturtyper:	34,5
* prioriterad naturtyp enligt Natura 2000	
Art	
Röd glada - <i>Milvus milvus</i> (A074)	

Bevarandesyfte och bevarandemål

Det övergripande bevarandesyftet är att upprätthålla ovan nämnda naturtyper och Natura 2000-art i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen.

För Hästhagen innebär detta följande bevarandemål:

Areal

- Den örtrika bokskogen ska ha en sammanlagd utbredning på minst 32 hektar. Arealen ska om möjligt utökas på bekostnad av hyggen, ask- och björkslyskog.
- Bokskog av fryletyp och alluviala lövskogar ska förekomma i området med arealer på minst 0,1 respektive 0,8 hektar.

Struktur och funktion

- Äldre träd ska sparas och kontinuiteten av grova träd ska säkerställas genom att eftersträva en varierad åldersstruktur inom områdets bokskogar.
- Andelen död ved såsom högstubbar, lågor och grenar ska bevaras och utökas, för att kunna upprätthålla långsiktigt livskraftiga populationer av för naturtyperna typiska arter.
- Andelen bok ska vara minst 50 % i bokskogsnaturtyper.
- Brynzoner mot åkrar och betesmarker ska bibehållas.
- De öppna betesmarkerna ska hävdas med bete, om möjligt med nötkreatur, annars häst eller får, och vegetationen i betesmarken ska domineras av hävdgynnade, lågvuxna arter.

Typiska arter

- De för respektive naturtyp typiska arterna (t ex gulplister, gulsippa, hålnunneört, lundarv, lundslok, myskmadra, skogsbingel och storrams), ska förekomma i livskraftiga populationer i området.

Natura 2000-arter

- Förekomsten av röd glada i området med omnejd ska bevaras.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

Beskrivning

Områdesbeskrivning

Hästhagen ligger strax öster om Svaneholms slott i ett omväxlande landskap med lövskogar, åkrar, betesmarker, torp och mindre gårdar. Det moderna svenska odlingslandskapets vagga stod här och bygden har därigenom särskilt stora markhistoriska värden. Godslandskapets varierande natur- och kulturscenerier har stor betydelse för friluftslivet. Området är ett dödislandskap på gränsen mellan slätt- och risbygd, med dödisgropar och höjder med platålera. Hästhagen är en skogsbeklädd, 25 m hög moränrygg som på grund av det stora lerinnehållet har en jordmån med god näringsstatus. Den höga näringstillgången tillsammans med rörligt grundvatten i slutningarna har varit en förutsättning för utvecklingen av en örtrik vegetation. Den skoliga kontinuiteten är lång, bland annat beskrivs området i 1785 års lantmäteriakt som skogsmark (ek-, bokskog och alkärr) vilken utnyttjades för sommarbete.

Hästhagen domineras idag av örtrik bokskog som är torrare uppe på moränryggen och friskare vid dess bas. De flesta bokträden är likåldriga (90 – 150 år) och högvuxna. Även hagmarksträd med vid krona och några grova bokar samt ett stort antal högstubbar och lågor förekommer i skogen. På slutningarna växer även andra ädellövträd såsom alm, avenbok, ek och ask, och på fuktigare partier förekommer askogor. Runt fuktstråken, liksom på öppnare partier, förekommer rikligt med ask. Torvtäkt förekommer i det nordöstra kärret på 1800-talet. Den botaniskt värdefullaste bokskogen, som även är klassificerad som nyckelbiotop, ligger söder om moränryggen. I nordost finns två större partier med hyggen i före detta granplanteringar som efter avverkning återplanterats med lövträd. I Hästhagen förekommer Natura 2000-arten röd glada som utnyttjar området för bobygge och jakt.

Naturtyper

Markvegetationen i den örtrika bokskogen (9130) domineras på våren av vit- och gulsippor i lågörttypen och skogsbingel eller ramslök i högörttypen. I övrigt förekommer bland annat gulplister, harsyra, lundgröe och lundslok i den förra samt

hålnunneört, hässlebrodd, långsvingel, myskmadra och skogsknipprot i den senare. Den tidvis översvämmade alskogen (91E0) innehåller bland annat bäckbräsma, gullpudra, humleblomster, nässlor, rankstarr, slokstarr, svalört, svärdsilja och älgört.

Natura 2000-arter

Röd glada (*Milvus milvus*)

Röd glada etablerar sig ofta i ett omväxlande landskap med en mosaik av öppna marker och skogar och gärna med närhet till sjöar. Boet placeras i grövre träd och ligger vanligtvis nära skogsbryn. Större slutna skogsbestånd passar ej gladan.

Födan är mycket varierad (små däggdjur, fåglar, fisk, kadaver etc), men flertalet byten hämtas ute i det öppna kulturlandskapet, där förekomsten av ängs- och betesmarker tycke spela en särskilt viktig roll. Närheten till sjöar innebär ett värdefullt tillskott av fisk och det är i regel par i sådana miljöer som lyckas bäst med häckningen.

Beståndet av röd glada har ökat kontinuerligt med cirka 10 % årligen från knappt 50 par 1970 till cirka 1 100 par 2002. Majoriteten av paren finns fortfarande i Skåne, men under 1990-talet påträffades häckande par i allt större utsträckning även i Småland, Blekinge och Halland.

Barbastell (*Barbastella barbastellus*, 1308) har setts i närheten av området och förekomsten bör undersökas ytterligare för att fastställa vilken betydelse området har och om speciella skötselåtgärder behöver genomgöras.

Rödlistade arter

I bilaga 2 redovisas de arter i Hästhagens Natura 2000-område vars överlevnad inte långsiktigt är säkrad i Sverige enligt "Rödlistade arter i Sverige 2005".

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Ett nära samarbete mellan berörda myndigheter och den som äger eller brukar en mark är en av de viktigaste förutsättningarna för att ett områdes värdefulla livsmiljöer och arter ska finnas kvar.

Den skogliga kontinuiteten i Hästhagens skogsmiljöer och en varierad åldersstruktur på skogen är en förutsättning för att områdets höga naturvärden. En mångfald av strukturer och substrat, såsom död ved och träd i olika nedbrytningsstadier, är viktiga för ett flertal hotade och sällsynta arter och är en förutsättning för en hög biologisk mångfald. För att uppnå en långsiktigt gynnsam bevarandestatus är en obruten kontinuitet av grova träd och död ved nödvändig. I naturtyper med gynnsam bevarandestatus ska de typiska arterna förekomma i långsiktig livskraftiga populationer. Den röda gladan gynnas av ett varierat landskap med öppna betesmarker och sjöar för jakt och skogspartier (framförallt bryn) med träd som är lämpliga för bobygge.

Ytterligare information om naturtyper och Natura 2000-arter i tabell 1 kan hämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledningar under rubrikerna ”Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus” och ”Ekologiska krav”. Se Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Risk för skada

De största riskerna för områdets naturtyper och Natura 2000-arter är:

- avverkning av träd och bortplockning av död ved
- förändring av hydrologin i eller utanför området
- övergödning eller annan förorening av grund- och ytvatten
- gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar
- bebyggelse, vägar, anläggningar och annan markexploatering och markanvändningsförändring i angränsande områden

Skogsbruk i form av avverkningar och bortplockning av död ved leder till att strukturer och funktioner som behövs för att bibehålla höga naturvärden försvinner. Vid större avverkningar eller gallringar förändras klimatet drastiskt från en skuggig miljö med relativt hög luftfuktighet till en ljusare och torrare miljö. Denna förändring av livsmiljön når även in i intilliggande, obrukade ytors kantzoner. Efter slutavverkning riskerar miljön i de resterande ytorna att förändras så dramatiskt att det inte längre finns förutsättningar för ett gynnsamt bevarande av de för naturtyperna typiska arterna. Slutavverkning i samband med konventionellt skogsbruk leder också till fragmentering av de ingående naturtyperna. Långtgående fragmentering av naturtyperna skapar små, isolerade populationer av hotade och sällsynta arter, vilka därigenom löper större risk att försvinna och har minskade möjligheter till återkolonisation. Alla former av skogsbruk ska undvikas där skogen är flerskiktad och har en varierad åldersstruktur om dessa områden ska ha en möjlighet att utvecklas mot ett ursprungligt, naturskogsliknande tillstånd. Dock kan löpande röjningar av sly som inte är bok vara nödvändiga för att bibehålla den örtrika bokskogen som naturtyp. Naturvårdsinriktade gallringar kan också behöva utföras för att återskapa en flerskiktad, olikåldrig skog med naturlig föryngring och för att gynna bokplantorna. Vid eventuell röjning är det viktigt med stor försiktighet så att den känsliga lundfloran och hydrologin i området inte störs. Det är även viktigt att lämna brynen utan skötsel för att undvika negativa kantzonseffekter.

Betesmarken nordväst om bokskogen är beroende av hävd i form av bete. Tillåts betesmarken växa igen under längre perioder utarmas floran successivt. Möjligheten till återkolonisation av hävdberoende arter från det fåtal naturbetesmarker som förekommer i regionen är minimal. Ett årligt bete krävs för att på sikt bibehålla livskraftiga populationer av de hävdberoende arterna. En otillräcklig framtida lönsamhet för djurhållning på ogödslade naturgräsmarker är ett långsiktigt hot, även om skötselmedel kan kompensera eventuellt produktionsbortfall. Tillgången på betande djur kan därmed

på sikt bli en begränsning för att kunna uppnå den eftersträvade hävden vid Hästhagen. Hela området påverkas av en ständig tillförsel av näringsämnen från närliggande åkrar (gäller framförallt brynen) och av atmosfäriskt kvävedfall.

Ytterligare information om naturtyper och Natura 2000-arter i tabell 1 kan hämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledning under rubriken ”Hotbild”. Se Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Bedömning av bevarandestatus

Bokskogarna i Hästhagen har många grövre träd och en förhållandevis hög andel död ved. Åldersstrukturen är skev med en dominans av äldre, ca 100-åriga träd och sly, vilket medför att kontinuiteten av grövre träd och död ved inte är säkrad inom området. Vid fältbesök 2002-05-15 i Hästhagen bedömdes bevarandestatusen för naturtyperna (tabell 2).

Tabell 2. Bevarandestatus 2002 för områdets naturtyper och Natura 2000-arter

Naturtyp	Bevarandestatus
Bokskog av fryletyp (9110)	Gott bevarande
Bokskog av örtrik typ (9130)	Gott bevarande
* Alluviala lövskogar, som tidvis är översvämmade (91E0)	Gott bevarande
Art	Bevarandestatus
Röd glada - <i>Milvus milvus</i> (A074)	Mycket gott bevarande
* prioriterad naturtyp enligt Natura 2000	

Skydd och bevarandeåtgärder

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område.

Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Markägare har rätt till ersättning om tillstånd inte kan ges och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten. Mer information finns i Naturvårdsverkets broschyr ”Natura 2000 Värdefull natur i Sverige” och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Skydd

Hästhagen avsattes som naturreservat 1985-06-20.

Omgivande marker ska skyddas mot exploatering, grundvattensänkande åtgärder mm med stöd av gällande lagstiftning (plan- och bygglagen, miljöbalken med flera lagar).

Bevarandeåtgärder

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områden och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå målen är ett gott samarbete mellan staten och den eller dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare eller arrendator kan ersättning fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med Länsstyrelsen. Mer information om regler, ansvar och ersättningar i samband med Natura 2000 finns i Naturvårdsverkets broschyr ”Natura 2000 Värdefull natur i Sverige” och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Restaureringsåtgärder

- Hyggesområdena ska successivt ersättas med bok.

Löpande skötsel

- Skötselplan för naturreservatet Hästhagen fastställdes 1985-06-20.
- Områdets bokskogar måste ha en naturvårdsinriktad skötsel för att uppnå ett naturskogsliknande tillstånd. Dock bör bokskogspartierna av framförallt högörstyp på moränåsens sydsluttning i stort sett få utvecklas fritt med viss röjning av sly som inte är bok vid behov. I övrig bokskog eftersträvas en relativt öppen, flerskiktad skog, utan avverkning av äldre träd, gallring av bok eller bortstädning av död ved.
- Naturlig förnygring ska eftersträvas i bokskogarna (dock bör andelen bok vara minst 50 %).
- Den aldominerade sumpskogen ska, så långt det är möjligt, lämnas för fri utveckling mot ett naturskogsliknande tillstånd, dvs. ingen avverkning av äldre träd, gallring, bortstädning av död ved eller underhåll av befintliga skogsdiken får förekomma.
- Alla barrträd och främmande trädslag ska röjas bort från området.
- Fortsatt hävd med bete av, om möjligt, nötkreatur, annars häst eller får, på de öppna betesmarkerna i nordväst. Vegetationen ska vara nerbetad vid betessäsongens slut.
- Vid behov slyröjning på betesmarken.
- Gödsling och användning av bekämpningsmedel ska inte förekomma inom områdets angivna naturtyper.

Viktigt att tänka på

Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsvårdstyrelsen kontaktas.

Uppföljning

1. Kontroll av naturtypernas areal, struktur och funktion och typiska arter vart 5-6 år.
2. Kontroll av Natura 2000-arternas förekomst och deras livsmiljöers struktur och funktion vart 5-6 år.
3. Sammanställning och utvärdering av skydd och meddelade tillstånd.

Övrigt

Bevarandeplanen gäller tills vidare. Bevarandeplanen kommer att revideras om ny kunskap ger anledning till det.

Referenser

- Arup U, Ekman S, Mattsson J-E. 1997. Skyddsvärda lavar i sydvästra Sverige. LBF-förlaget, Lund
- Arup U, Hanson S-Å, Huggert L. 2001. Rödlistade arter i sydsånska trädmiljöer. Naturskyddsföreningen i Skåne.
- Blomberg P. 2000. Skyddsvärda trädmiljöer i Skåne för bevarandet av den biologiska mångfalden. Naturskyddsföreningen i Skånes. Copy Quick i Malmö AB.
- Cederberg B, Löfroth M. (eds) 2000. Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Gärdenfors U. (ed.) 2005. Rödlistade arter i Sverige 2005. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Larsson, M.-A., Larsson Y. 2005. Floran i Hästhagen norr om Skurup. Botaniska Notiser 138:3 sid. 11–26.
- Löfroth M. (ed.) 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000. Naturvårdsverket. Naturvårdsverket förlag.
- Naturvårdsplan för Skurups kommun. 1994. Miljö- och hälsoskyddsnämnden.
- Länsstyrelsen i Skåne län 1996. Från Sandhammaren till Kullaberg - Naturvårdsprogram för f.d. Malmöhus län.
- Nordiska Ministerrådet 1994. Vegetationstyper i Norden. (ed. Lars Pålsson). TemaNord 1994:665. Nordiska Ministerrådets sekretariat.
- Översiktsplan för Skurups kommun. 1992.

Bilagor

1. Karta med naturtyper enligt Natura 2000.
2. Rödlistade arter

Upprättad av Länsstyrelsen i Skåne län
Planförfattare: Gabrielle Rosquist
Senast reviderad 2005-12-13

Bilaga 2 Rödlistade arter

Habitat/artgrupp	Hotkategori	Namn	Vetenskapligt namn
Örtrik bokskog (9130)			
- Kärlväxter	VU	strävlostå *	<i>Bromopsis benekenii</i>
	VU	skugglostå *	<i>Bromopsis ramosa</i>
	VU	skogsveronika *	<i>Veronica montana</i>
- Lavar	NT	bokvårtlav	<i>Pyrenula nitida</i>
- Svampar	NT	oxtungsvamp	<i>Fistulina hepatica</i>
	EN	tårticka	<i>Inonotus dryadeus</i>
	NT	pålsticka	<i>Inonotus hispidus</i>
- Däggdjur		"fladdermöss"	
EN starkt hotad			
VU sårbar			
NT missgynnad			
* källa Larsson & Larsson 2005			

